

патрулів ефір провідних телекомпаній був переповнений кадрами дачі хабарів новим працівниками, які знімалися прихованою камерою агентами спецслужб. Спіймані на хабарі відправлялися у в'язницю строком на 10 років. У Грузії Академія поліції не є вищим учбовим закладом. Сюди приходять люди, які вже мають вищу освіту (зазвичай правову). Навчання триває кілька місяців і супроводжується постійними іспитами, перевітками і випробуваннями. Потрапити до Академії поліції в Грузії складно. Крім курсантів, в цю Академію потрапляють двічі на рік і вже працюючі поліцейські. Вони за один – два тижні проходять програми перепідготовки або отримують сертифікати нової спеціалізації (наприклад, детектива) [4].

Висновок. Діяльність поліції України є необхідною умовою її існування як незалежної, правової та демократичної держави. Разом із реформуванням поліції відроджується сукупність правових норм, що регламентують її діяльність. Пізнання та конструктивне використання поліцейського досвіду розвинутих країн світу має суттєве теоретичне та практичне значення для забезпечення реформування поліції України відповідно до міжнародних стандартів.

Список бібліографічних посилань

1. Плугатар Т. А. Організаційно-правові засади поліцейської діяльності щодо забезпечення прав, свобод та законних інтересів людини // Allbest : сайт. URL: https://otherreferats.allbest.ru/law/00920104_0.html (дата звернення: 24.03.2019).

2. «Community Policing» або поліцейська діяльність, орієнтована на громаду // Відкритість правоохоронної системи : сайт. URL: <http://police-access.info/2015/07/community-policing-abo-politsejska-diialnist-orientovana-na-hromadu/> (дата звернення: 24.03.2019).

3. Наилучшая практика первоначальной полицейской подготовки – аспекты учебной программы // ОБСЕ : офиц. сайт. URL: <https://www.osce.org/ru/secretariat/109934?download=true> (дата звернення: 24.03.2019).

4. Як було реформовано правоохоронну систему Грузії // ОРД : сайт. URL: <http://ord-ua.com/2012/01/20/yak-bulo-reformovano-pravoohoronnu-sistemu-gruziyi/?page=2> (дата звернення: 24.03.2019).

Одержано 26.03.2019

УДК 351.741

СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА ПОПОВА,

доктор юридичних наук, доцент,

професор кафедри загальноправових дисциплін факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-3958-4133>

РОЛЬ І МІСЦЕ ПОЛІЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА Й УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Пріоритет у законодавчому визначенні ролі і місця поліції у сучасному європейському суспільстві належить Раді Європи. Прийнята у травні 1979 р. Парламентською асамблеєю Ради Європи «Декларація про поліцію» [1] у правовому порядку закріпила статус та базові принципи роботи поліції, а також підтвердила положення міжнародних документів ООН щодо стандартів у сфері правоохоронної діяльності. Основні положення, викладені в «Декларації про поліцію», були також закріплені у своєму загальному вигляді в Європейському кодексі поліцейської етики, прийнятому в якості додаткового регулятивного документа Ради Європи 19 вересня 2001 р.

На сучасному етапі розвитку європейського суспільства функція поліції визначається поліцейстами як сприяння у забезпеченні безпечного та справедливого соціального оточення, в якому права і відповідальність індивідуумів, сімей та громад відповідним чином збалансовані. Метою поліції є сприяння безпеці та зниження кількості випадків громадських заворушень; зниження рівня злочинності та тяжкості злочинів; сприяння здійсненню правосуддя таким чином, щоб підтримувати довіру населення до закону. Завдання поліції з урахуванням цих положень викладаються наступним чином:

- збереження / відновлення порядку і зниження частоти проявів антисоціальної поведінки;
- підвищення рівня безпеки населення;
- сприяння безпеці на дорогах і зменшення нещасних випадків;
- знищення організованої та міжнародної злочинності;
- боротьба з тероризмом;

- зниження рівня злочинності шляхом вивчення та виявлення її причин;
- зниження ступеню небезпечності злочинів, що вчиняються;
- забезпечення справедливого ставлення до підозрюваних;
- допомога жертвам та свідкам злочинів [2, р. 14].

Американський поліцейст Д. Бейлі у 2001 році виклав зміст поліцейської діяльності у сучасному демократичному суспільстві. На підставі проведеного аналізу широкого кола нормативних приписів науковець виокремлює наступні вимоги суспільства, які ставляться до поліцейських взагалі, незалежно від політичної системи країни:

1. Пріоритетним напрямком роботи поліції має бути служіння як потребам окремих громадян, так і суспільним групам. Це означає готовність поліції ефективно реагувати на заяви окремих громадян, підтримувати з ними постійний зв'язок та інформувати про хід розгляду їх справ. Одночасно від поліції очікується високий рівень толерантності до вразливих груп населення, до яких зазвичай відносять представників етнічних меншин, мігрантів та шукачів притулку, людей з фізичними або психічними вадами, осіб нетрадиційної сексуальної орієнтації, людей похилого віку та дітей. Поліція повинна здійснювати постійний моніторинг ситуації щодо потреб цих категорій населення, розроблювати відповідні програми або плани заходів щодо надання їм додаткової допомоги, відслідковувати їх ефективність та ін.

2. Поліція повинна відповідати перед законом, а не перед урядом. Усі рішення поліції мають бути вмотивовані законом та підтримані судом, а не диктуватися урядом та побажаннями політичних партій. Рекомендації, ноти підтримки або протесту, декларації та політичні заяви можуть бути взяті до уваги керівниками поліції при прийнятті управлінських рішень, проте лише як додаткові аргументи (контраргументи) до вимог закону, на підставі яких діє поліція.

3. Поліція повинна захищати права людини, особливо ті, які є необхідними для вільної політичної діяльності у демократичному суспільстві. Поліція має впроваджувати процедури та нормативні акти, які унеможливають здійснення свавільних арештів та затримань, забезпечують захист затриманих осіб від тортур та жорстокого поводження. Окремим напрямком діяльності є розробка алгоритму дій під час охорони мирних зібрань з метою забезпечення права громадян на свободу слова, вираження поглядів та переконань. У поліцейських підрозділах має бути запровадження спеціального навчання персоналу з метою забезпечення прав людини в діяльності поліції.

4. Поліція має бути прозорою у своїх діях. Поліцейські підрозділи мають бути достатньо відкриті для форм зовнішнього контролю, в тому числі – громадського контролю. Основна статистика поліції (чисельність особового складу, гендерний баланс, розмір бюджету тощо) має бути доступна для суспільства, а прохання громадян та організацій про доступ до обмеженої інформації мають розглядатися в розумний строк із детально вмотивованою відповіддю в разі відмови. Суспільство також повинно мати доступ до інформації, що стосується планування роботи поліції в цілому, реалізації запланованих заходів та результатів роботи.

Європейський Союз, який розширився за рахунок країн Центральної та Східної Європи, додатково висунув перед національними урядами завдання реформування поліції в професійний деполітизований і ефективний інститут, заснований на принципах верховенства закону, ринкової економіки і толерантності стосовно культурних, релігійних та етнічних груп. Як результат, перелік завдань для поліції цих країн відповідно до засад сучасної поліцейстики було розширено наступними положеннями:

- встановлення ефективного громадського контролю;
- демократична та ефективна система підзвітності суспільству;
- партнерські відносини із населенням в рамках моделі «community policing»;
- професіоналізм персоналу, скорочення його чисельності, вироблення професійної етики;
- підвищення рівня диверсифікованості персоналу для кращого відображення етнічної та гендерної структури населення;
- постійний зв'язок з поліцейськими підрозділами інших держав.

Для більшості європейських поліцейських систем досягнення означених вимог стало можливим за умови реформування, яке відбувалося за декількома провідними принципами. Їх перелік зазвичай відрізнявся у кожній країні залежно від політичної ситуації та від ступеня готовності державних структур до реорганізації власної діяльності. Проте в узагальненому вигляді принципи реформування поліції як споріднені та універсальні категорії сформовані наступним чином:

- верховенство закону;
- деполітизація;
- демілітаризація;
- децентралізація;

- підзвітність та прозорість в роботі;
- тісна співпраця з населенням та місцевими громадами;
- професійна підготовка персоналу [3].

Великим кроком на шляху до розвитку української державності є прийнятий 2 липня 2015 року Закон України «Про національну поліцію». Цей Закон визначає правові засади організації та діяльності Національної поліції України, статус поліцейських, а також порядок проходження служби в Національній поліції України. Принципи діяльності української поліції виглядають сьогодні наступним чином:

- верховенство права;
- дотримання прав і свобод людини;
- законність;
- відкритість та прозорість;
- політична нейтральність;
- взаємодія з населенням на засадах партнерства;
- безперервність [4].

Висновок. Таким чином, в Законі України «Про Національну поліцію» практично відсутні такі напрямки, як демілітаризація та децентралізація, а сервісна модель поліції, що оптимально поєднує принципи підзвітності та тісної співпраці з місцевими громадами, є майже не прописаною. Але загалом на сьогоднішній день роль поліції набула великого значення, а діяльність поліцейських значно змінилася в силу численних реформаций суспільно-політичного характеру. Приведення основних принципів діяльності поліції України у відповідність до вимог європейської практики дозволяє гарантувати існування сучасної правоохоронної структури сервісного типу із пріоритетом верховенства права та дотримання прав і свобод людини. Ідея протидії злочинності як основної мети існування поліції заміщується розумінням того, що основним змістом її діяльності є охорона прав та свобод громадян, а рівень цієї діяльності завжди має відповідати сучасним вимогам розвитку суспільства.

Список бібліографічних посилань

1. Декларація про поліцію : резолюція N 690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи від 08.05.1979 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803 (дата звернення: 25.03.2019).
2. Core issues in policing / ed. by Leisman F., Loveday B., Savage S. 2nd ed. Harlow, 2000. 337 p.
3. Реформування міліції у дзеркалі європейської поліцейстики – що ми робимо не так? // Українська Гельсінська спілка з прав людини : сайт. URL: <https://helsinki.org.ua/articles/reformuvannya-militsiji-u-dzerkali-jevropejskoji-politsejistyky-scho-my-robymo-ne-tak/> (дата звернення: 25.03.2019).
4. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 25.03.2019).

Одержано 26.03.2019

УДК 351.74/.76

ОЛЕКСІЙ ЮРІЙОВИЧ ПРОКОПЕНКО,

*доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
завідувач кафедри тактичної та тактико-спеціальної підготовки
факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ;*

 <https://orcid.org/0000-0001-6590-3364>;

ДМИТРО ОЛЕКСІЙОВИЧ БУЛАТІН,

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ШТАТНА СТРУКТУРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТА ЗДІЙСНЕННЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Як суб'єкт здійснення превентивної діяльності Національна поліція України має підходящу організаційно-штатну структуру, яка створюється спеціально для виконання тих завдань та функцій, які ставляться перед цим органом. Організаційно-штатна структура Національної поліції України повинна відповідати функціональному змістові конкретних органів та підрозділів. Здійснення превентивної діяльності та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень є першим з-поміж інших основних повноважень поліції в Україні [1, п. 1